

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ΙΙ

(1919-1933)

Ἐπιμέλεια καὶ ἀνάγνωσις

Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

XDL 0903

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ΙΙ (1919 - 1933)

Πλευρά Α': 1919 - 1927

- α) 'Ο ήλιος του απογεύματος - Του πλοίου - Το 25ον έτος του βίου του - Μέσα στα καπηλειά - Δύο νέοι, 23 έως 24 ετών.
- β) Δημητρίου Σωτήρος (162 - 150 π.Χ.) - 'Από την σχολήν του περιώνυμου φιλοσόφου - 'Ο 'Ιωάννης Καντακουζηνός υπερισχύει - Είς 'Ιταλικήν παραλίαν - 'Ο 'Ιουλιανός και οί 'Αντιοχείς.
- γ) 'Ο Λαρσίος - Μελαγχολία του 'Ιάσωνος Κλεάνδρου ποιητού εν Κομμαγηνή 595 μ.Χ. - 'Εκόμισα εις την Τέχνην - Θέατρον της Σιδώνος (400 μ.Χ.) - Τέμεθος, 'Αντιοχεύς 400 μ.Χ.

Πλευρά Β': 1928 - 1933

- α) Μέρες του 1909, '10, και '11 - Μύθος: 'Αλεξάνδρεια του 340 μ. Χ. - 'Ωραία λουλουδια κι άσπρα ως ταίριαζαν πολύ.
- β) 'Εν Σπάρτη - 'Εν μεγάλη 'Ελληνική άποικία, 200 π.Χ. - 'Ηγεμών εκ Δυτικής Λιβύης - 'Ας φρόντιζαν - Στα 200 π.Χ.
- γ) Στόν ίδιο χώρο - 'Ο καθρέπτης στην είσοδο - Κατά τες συνταγές άρχαίων έλληνοσδρων μάγων.
- δ) Είς τὰ περίχωρα της 'Αντιοχείας.

'Επιμέλεια και άνάγνωση: Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

Τούτος ο δίσκος περιλαμβάνει 27 από τὰ 70 ποιήματα που ο Καβάφης δημοσίευσε στα τελευταία 15 χρόνια της ζωής του. Για την ακρίβεια: ένα από αυτά, τὸ «Είς τὰ περίχωρα τῆς 'Αντιοχείας», τὸ τελείωσε λίγο πρὶν πεθάνει—και δημοσιεύτηκε τὸ 1935, δηλαδή δύο χρόνια μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ποιητῆ.

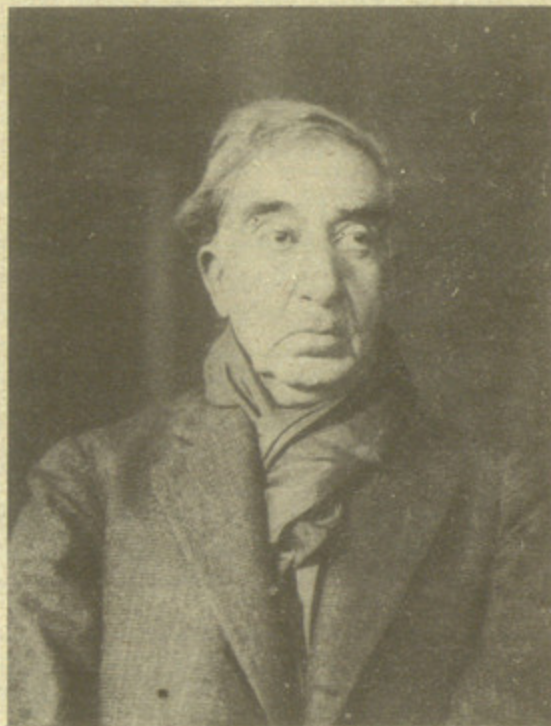
Μιλώντας για αὐτὰ ακριβῶς τὰ «ὄψιμα» ποιήματα, ὁ Γιώργος Σεφέρης γράφει: «Μὲ τὸν Καβάφη συμβαίνει τοῦτο τὸ ἐξαιρετικὸ: ἐνῶ μὲ τὰ ποιήματα τῆς νεότητάς του, και τῆς μέσης ἡλικίας του κάποτε, φαίνεται ἀρκετὰ συχνὰ μέτριος και χωρὶς ιδιοσυγκρασία, στὰ ποιήματα τῶν γερατιῶν του δίνει τὴν ἐντόπιωσιν πὸς ὅλο- ἓνα ἐφευρισκίει καινούρια πράγματα, πολὺ ἀξιοπρόσχετα. (...) Εἶναι περίεργο και σπάνιο: πέθανε ἐβδομήντα χρονῶ, και ὡστόσο μᾶς ἀφησε μὲ τὴν πικρὴ περιέργεια πὸς δοκιμάζουμε για ἓναν ἄνθρωπο πὸς χάνεται πάνω στὴν ἀκμὴ του».

'Ο ἴδιος ὁ Ποιητῆς εἶχε ἤδη πλήρη συνείδηση αὐτῆς τῆς αὐξανόμενης ἀκμῆς του, ὅταν (καθὼς πιστεύω) ἔγραψε ἢ ὑπαγόρευε τὶς ἀκόλουθες φράσεις ὡς ἀπάνωμην ἀπάντησιν σὲ μερικὸς πὸς—κυῖλα στὰ 1927!— τὸν κατηγοροῦσαν πὸς ἐπαναλαμβάνεται: «'Ο Καβάφης δὲν ἐπαναλαμβάνεται ποτέ. 'Ἰδοῦ, ἀπλᾶ, τὸ σχεδιάγραμμα πὸς βγαίνει ἴσαμε τώρα ἀπὸ τὸ ἔργο του. 'Εχει τρεῖς περιογές—τὴν φιλοσοφικὴ (ἢ τῆς σκέψης), τὴν ἱστορικὴ, και τὴν ἡδονικὴ (ἢ αἰσθησιακὴ). 'Η ἱστορικὴ περιογὴ κάποτε προσεγγίζει τόσο στὴν ἡδονικὴ (ἢ αἰσθησιακὴ), πὸς εἶναι δύσκολο νὰ κατατάξει κανεὶς ὀρισμένα ποιήματά τους. Δύσκολο ὄχι ἀκατόρθωτο. (...) 'Επανάληψιν στὸν Καβάφη δὲν βρῖσκεται ποτέ. Τὸ κάθε ποίημα του, χωρὶς ἐξαιρέσιν, ἔχει και τὸ διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ ἄλλα του. Αὐτό, ὡς γνωστόν, εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους κανόνες τῆς καθαφικῆς σύνθεσης. Κάθε νέο ποίημα προσθέτει στὴν περιογὴ του κάτι (ποτέ πολὺ, ποτέ λίγο). Κάποτε ποιήματα εἰσέρχονται στὴν περιογὴ ὡς συμπληρώσεις. Κάποτε τὸ φῶς ἑνὸς καινούριου ποιήματος ἐλαφρὰ διαπερνᾷ τὸ ἡμίφως ἑνὸς παλαιότερου (φῶς στὸ ἓνα ποίημα, ἡμίφως στὸ ἄλλο—ὄχι στὸν βρόντο: ἄλλὰ σύμφωνα μὲ προσεκτικότερη ποιητικὴ οικονομία). 'Επανάληψιν στὸν Καβάφη δὲν ὑπάρχει: ἐπιστροφὴ ὅμως σὲ μιὰ ἀπ' τὶς τρεῖς του περιογές (σὲ μιὰ ἀπ' τὶς κατηγορίες θεμάτων) ὑπάρχει. (...) 'Ο Καβάφης, γερὸς τεχνίτης ὅπως εἶναι, γνωρίζει τὶς περιογές στὶς ὁποῖες ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἐργαστῆ, και μένει σ' αὐτὲς μέσα: σ' αὐτὲς και μόνο: ὀρθότατα.»

Πραγματικὰ, σὲ κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ 70 ποιήματα δὲν θὰ βροῦμε σημάδια γεροντικῆς χαλάρωσης ἢ ἐπανάληψης. Πουθενὰ δυσκαμψία, ποτέ λαχάνιασμα. 'Αντίθετα, ἀκούμε τὴν πνοὴ του νὰ γίνεται ὅλο και πὸς σταθερὴ και πὸς πλατιά (σύγκρινε, λ.χ., ἐδῶ, τὸ «Είς 'Ιταλικὴν παραλίαν» τοῦ 1925, μὲ τὸ «Στὰ 200 π.Χ.» τοῦ 1931), και βλέπουμε τὴν τέχνη του νὰ γίνεται ὅλοκαι σφοδρότερη και πὸς εὐλύγιστη (σύγκρινε πάλι, ἐδῶ, τὸ «'Ο 'Ιουλιανός και οί 'Αντιοχείς» τοῦ 1926, μὲ τὸ στερόν του ποίημα— ἢ, ἀκόμα, τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία μὲ τὴν ὁποία περνάει, τὸ 1929, ἀπὸ τὴν ἀφηρηματικὴ ἄνεση τῆς ἐκτενέστερης σύνθεσής του, τοῦ «Μύθος», στὴν γυμνὴ πυκνότητα ἑνὸς ἀπὸ τὰ συντομότερα ποιήματά του, τοῦ «Στόν ἴδιο χώρο»).

Αὐτὴν τὴν προοδευτικὴ ὀρίμανση και σιγουριά, τῆς φωνῆς και τῆς ποιητικῆς τοῦ Καβάφης, προσπάθησα νὰ ὑπογραμμίσω: και μὲ τὴν ἐκλογὴ και μὲ τὴν ἀνάγνωση τῶν ποιημάτων, ὅσα χῶρεσαν ἀπὸ τοῦτο τὸν δίσκο.

'Η σειρά τους ὅμως ἐδῶ—ὅπως και στὸν προηγούμενο δίσκο— δὲν παρουσιάζεται ἀπόλυτα χρονολογικῆ. Φυσικὰ, ἢ κάθε ὄψη τοῦ δίσκου περιλαμβάνει μόνο ποιήματα δημοσιευμένα μέσα σὲ καθορισμένη χρονικὴ περίοδο: 1919 - 1927 ἢ πρώτη, 1928 - 1933 ἢ δεύτερη. 'Αλλὰ τὰ ποιήματα τῆς κάθε ὄψης (και περιόδου) χωρίστηκαν

Ο ΚΑΒΑΦΗΣ ΤΟ 1932

πὸς σὲ θεματικῆς ἐνότητες, κατὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὅποιον ὁ Καβάφης συνέθετε τελικὰ τὶς συλλογές του.

'Ετσι, τὰ ποιήματα τῆς πρώτης ὄψης (1919 - 1927) χωρίζονται σὲ τρεῖς θεματικῆς ἐνότητες: (α) ἐρωτικὴ, (β) ἱστορικὴ, (γ) ποιητικὴ. 'Η δεύτερη, πάλι, ὄψη (1928 - 1933) χωρίζεται σὲ τέσσερις ἐνότητες: (α) ἐπιμνημόσυνη, (β) ἱστορικὴ, (γ) αἰσθητικὴ, και (δ) ξεχωριστὴ για τὸ τελευταῖο, ἀδημοσίευτο ποίημα.

Βέβαια, μὲ σαστὴν καθε ἐνόθητα ἢ σειρά τῶν ποιημάτων μένει αὐστηρὰ χρονολογικῆ: σύμφωνα μὲ τὴν ἡμερομηνία τῆς πρώτης δημοσίευσης κάθε ποιήματος.

Δὲν ἀμφισβητῶ πὸς μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν και ἄλλοι τρόποι—ἐξ ἴσου θεμιτοί και ἐξ ἴσου ὑποκειμενικοί—ἐκλογῆς, κατάταξης, και ἀνάγνωσης τῶν ἰδίων ποιημάτων. Μοῦ ἀρκεῖ, ὅμως, ἂν ὁ ἀκροατῆς αὐτοῦ τοῦ δίσκου ξαναπεῖ μαζί μὲ τὸν Ποιητῆ: «Εἶναι και αὐτὴ μιὰ στάσις. Νοιώθει καν.»